

**ІНСТИТУТ ПРАВОТВОРЧОСТІ ТА НАУКОВО-ПРАВОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Вченої ради

Інституту правотворчості та науково-
правових експертиз

Національної академії наук України

від 03 липня 2025 р., протокол № 8

Голова Вченої ради

Олексій КОТ

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

Іноземна мова

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: D Бізнес, адміністрування та право

Спеціальність: D8 Право

Освітньо-наукова програма: Право

Статус дисципліни: обов'язкова

Київ-2025

Розглянуто на засіданні відділу приватноправових досліджень Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України (від 23 червня 2025 р., протокол № 6)

Розробник: Галдецька Ірина Григорівна - кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри правничої лінгвістики Національної академії внутрішніх справ

Гарант освітньо-наукової програми:

завідувач відділу науково-правових експертиз
Інституту правотворчості та науково-правових експертиз
Національної академії наук України,
доктор юридичних наук, професор _____

Лариса КРАСИЦЬКА

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
	D Бізнес, адміністрування та право D 8 Право <u>третій (освітньо-науковий)</u> <small>(назва СВО)</small>	Навчальний курс _____ <u>1</u> _____ Семестр _____ <u>1-2</u> _____ Вид контролю: _____ залік, <u>екзамен</u> _____
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції — $\frac{\quad - \quad}{\text{(години)}}$; Семінарські заняття — $\frac{\quad - \quad}{\text{(години)}}$; Практичні заняття — $\frac{\quad 60 \quad}{\text{(години)}}$; Лабораторні заняття — $\frac{\quad - \quad}{\text{(години)}}$; Самостійна робота — $\frac{\quad 120 \quad}{\text{(години)}}$; Індивідуальні завдання: Курсова робота — $\frac{\quad}{\text{(кількість; № семестру)}}$ Реферати (тощо) — $\frac{\quad}{\text{(кількість; № семестру)}}$	Лекції — $\frac{\quad - \quad}{\text{(години)}}$; Семінарські заняття — $\frac{\quad - \quad}{\text{(години)}}$; Практичні заняття — $\frac{\quad 30 \quad}{\text{(години)}}$; Лабораторні заняття — $\frac{\quad - \quad}{\text{(години)}}$; Самостійна робота — $\frac{\quad 150 \quad}{\text{(години)}}$; Індивідуальні завдання: Курсова робота — $\frac{\quad}{\text{(кількість; № семестру)}}$ Реферати — $\frac{\quad}{\text{(кількість; № семестру)}}$	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення іноземної мови здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії є практичне володіння іноземною мовою, яке дозволяє використовувати її в науково-дослідницькій роботі. Вивчення іноземних мов є невід'ємною складовою частиною загальної підготовки вченого..

Завдання навчальної дисципліни полягають у вдосконаленні та подальшому розвитку здобутих у закладі вищої освіти знань, навичок і вмінь з іноземної мови в різних видах мовленнєвої діяльності:

- удосконалення та розвиток мовленнєвих вмінь здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (вміння та навички письма англійською (французькою, німецькою) мовами;
- вміння сприймати мову на слух; спілкуватися іноземною мовою на різноманітні професійні теми у ситуаціях навчальної та професійної взаємодії;
- вміння читати та перекладати іншомовну фахову літературу; володіти юридичними термінами.

Міждисциплінарні зв'язки: філософія, педагогіка вищої школи, психологія вищої школи, сучасні інформаційні технології та їх використання в науково-педагогічній діяльності, вища освіта України, правове регулювання вищої освіти в Україні.

Вивчення навчальної дисципліни «Іноземна мова» передбачає формування та розвиток у здобувачів третього рівня вищої освіти ступеня доктора філософії наступних компетентностей та досягнення результатів навчання.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1. Здатність критично аналізувати суспільні відносини та явища для проведення наукових досліджень та формування системного наукового світогляду, здатність до синтезу нових та комплексних ідей.
- ЗК2. Здатність проводити дослідження правових проблем з позиції сучасних типів праворозуміння.
- ЗК4. Здатність здійснювати наукові дослідження, дотримуючись академічної доброчесності, морально-етичних норм і стандартів поведінки дослідників у галузі права.
- ЗК8. Здатність застосовувати методологію та методики дослідницької роботи для проведення наукового дослідження.
- ЗК9. Здатність дискутувати з питань, що стосуються наукових та експертних знань в галузі права з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому.

Фахові компетентності (ФК):

- ФК1. Здатність засвоювати основні концептуальні положення, розуміти теоретичні та практичні проблеми, історію розвитку та сучасний стан наукових знань в сфері юриспруденції.
- ФК2. Здатність розуміти правничу термінологію, теорію і практику правозастосування з досліджуваного наукового напрямку.

– ФК3. Здатність робити узагальнення, формулювати концептуальні ідеї та пропонувати шляхи вирішення проблемних питань правової доктрини та правозастосовної діяльності.

– ФК7. Здатність проводити компаративістські наукові дослідження, застосовувати норми міжнародного приватного права, аналізувати національну правову систему на предмет інтеграції та адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

Результати навчання:

– ПР1. Здійснювати критичний аналіз суспільних відносин та явищ для проведення наукових досліджень та формування системного наукового світогляду, проводити синтез нових та комплексних ідей.

– ПР2. Кваліфіковано проводити дослідження правових проблем з позиції сучасних типів праворозуміння.

– ПР4. Ефективно здійснювати наукові дослідження, дотримуючись академічної доброчесності, морально-етичних норм і стандартів поведінки дослідників у галузі права.

– ПР8. Ефективно застосовувати методологію та методики дослідницької роботи для проведення наукового дослідження.

– ПР9. Дискутувати з питань, що стосуються наукових та експертних знань в галузі права з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому.

– ПР11. Демонструвати знання та розуміння основних концептуальних положень, розуміти теоретичні та практичні проблеми, історію розвитку та сучасний стан наукових знань в сфері юриспруденції.

– ПР12. Демонструвати розуміння правничої термінології, теорії і практики правозастосування з досліджуваного наукового напрямку.

– ПР13. Демонструвати вміння робити узагальнення, формулювати концептуальні ідеї та пропонувати шляхи вирішення проблемних питань правової доктрини та правозастосовної практики.

– ПР17. Якісно проводити компаративістські наукові дослідження, застосовувати норми міжнародного приватного права, аналізувати національну правову систему на предмет інтеграції та адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Мета і завдання навчальної дисципліни та вимоги щодо іспиту.

Мета і завдання навчальної дисципліни та вимоги до іспиту.

Тема 2. Наукові конференції.

Участь у наукових конференціях. Види конференцій.

Тема 3. Формули професійного спілкування.

Формули ведення дискусій.

Тема 4. Підготовка доповіді на наукову конференцію.

Обговорення доповіді іноземною мовою.

Тема 5. Анотація.

Правила складання анотації.

Тема 6. Повторення граматичного матеріалу.

Граматичні особливості іноземної мови.

Тема 7. Основи перекладу.

Адекватний переклад.

Тема 8. Підготовка до іспиту.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни					Вид контролю	
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські	Практичні заняття	Лабораторні заняття		Самостійна робота
Тема 1. Мета і завдання навчальної дисципліни та вимоги щодо іспиту.	4			2		2	залік
Тема № 2. Наукові конференції.	20			6		14	
Тема № 3. Формули професійного спілкування (ведення дискусій, обмін думками, вираження згоди/незгоди)	20			6		14	
Тема № 4. Підготовка доповіді на наукову конференцію. Обговорення доповіді іноземною мовою.	22			8		14	
Тема № 5. Анотація	24			8		16	
Всього за I семестр	90			30		60	
Тема № 6. Повторення граматичного матеріалу.	28			8		20	екзамен
Тема № 7. Основи перекладу.	28			12		20	
Тема № 8. Підготовка до іспиту.	30			10		20	
Всього за II семестр	90			30		60	
Всього за рік	180			60		120	

**4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни					Вид контролю	
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські	Практичні заняття	Лабораторні заняття		Самостійна робота
Тема 1. Мета і завдання навчальної дисципліни та вимоги щодо іспиту	4			2		2	залік
Тема № 2. Наукові конференції	24			4		20	
Тема № 3. Формули професійного спілкування (ведення дискусій, обмін думками, вираження згоди/незгоди)	20			2		18	
Тема № 4. Підготовка доповіді на наукову конференцію. Обговорення доповіді іноземною мовою	20			2		18	
Тема № 5. Анотація	22			4		18	
Всього за I семестр	90			14		76	
Тема № 6. Повторення граматичного матеріалу	32			6		26	екзамен
Тема № 7. Основи перекладу	28			4		24	
Тема № 8. Підготовка до іспиту	30			6		24	
Всього за II семестр	90			16		74	
Всього за рік	180			30		150	

4.2. Теми практичних занять

Тема 1. Мета і завдання навчальної дисципліни та вимоги щодо іспиту.

1. Мета і завдання навчальної дисципліни та вимоги до іспиту.
2. Особливості мови юридичної літератури (англійська).
3. Переклад юридичної літератури.
4. Словники та довідкова література з іноземної мови, яка вивчається.

Тема 2. Наукові конференції та симпозіуми.

1. Участь у наукових конференціях та симпозіумах.
2. Види конференцій.
3. Вимоги до публікації.

Тема 3. Формули професійного спілкування (ведення дискусій, обмін думками, вираження згоди/незгоди).

1. Формули ведення дискусій.
2. Формули для обміну думками.
3. Формули вираження згоди/незгоди.
4. Вправи для розвитку навичок усного мовлення.

Тема 4. Підготовка доповіді на наукову конференцію. Обговорення доповіді іноземною мовою.

1. Етапи підготовки доповіді. Доповідь на наукову конференцію.
2. Мова наукового стилю.
3. Мовні кліше, що використовуються при обговоренні доповіді.

Тема 5. Анотація.

1. Визначення поняття «анотація».
2. Правила складання анотації.
3. Мовні кліше для написання анотацій.
4. Анотування статей фахової спрямованості.

Тема 6. Повторення граматичного матеріалу.

1. Граматичні особливості іноземної мови.
2. Граматичний розбір речення.
3. Граматичні вправи.

Тема 7. Основи перекладу.

1. Адекватний переклад.
2. Граматичні труднощі перекладу.
3. Синтаксичні труднощі перекладу.
4. Лексичні труднощі перекладу (багатозначність, іноземні запозичення, аббревіатура, умовні позначення, відтворення власних назв тощо).

Тема 8. Підготовка до іспиту.

1. Читання, переклад, лексико-граматичний аналіз текстів юридичної спрямованості.
2. Розвиток мовленнєвих навичок: вправи для розвитку навичок усного мовлення.
3. Підготовка коротких повідомлень і доповідей рідною та іноземною мовою щодо прочитаного матеріалу.
4. Написання анотацій до текстів.

4.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Тема 1. Особливості мови юридичної літератури (англійська, німецька, французька). Переклад юридичної літератури. Способи утворення термінів в іншомовній юридичній літературі, та особливості їх перекладу

Тема 2. Конференція як форма організації наукової діяльності. Структура конференції. Види конференцій.

Тема 3. Основні принципи вибору формул спілкування в залежності від соціальних статусів співрозмовників.

Тема 4. Основні формули вираження згоди/незгоди.

Тема 5. Особливості підготовки та оформлення тез наукової доповіді.

Тема 6. Загальні принципи перекладу складних синтаксичних конструкцій у наукових текстах.

Тема 7. Перекладацьке реферування (читання, вибіркового усний і письмовий переклад та реферування літератури за фахом).

Тема 8. Лексичні та синтаксичні труднощі перекладу.

5. Індивідуальні завдання

Відповідно до навчального плану із навчальної дисципліни «Іноземна мова» реферати, курсові роботи не передбачено.

6. Методи навчання

Практичні заняття з навчальної дисципліни «Іноземна мова» проводяться з використанням мультимедійних презентацій.

До основних методів навчання відносяться: метод вправи, комунікативний метод, обговорення навчального матеріалу на практичних заняттях, показ (демонстрація), метод практичних робіт, проблемно-пошуковий метод, метод самостійної роботи.

7. Методи і форми контролю

Оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни «Іноземна мова» включає в себе поточний та підсумковий контролю.

Загальна кількість балів з навчальної дисципліни 100 балів ECTS = поточний контроль 60 балів (практичні заняття) + підсумковий контроль 40 балів.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належать: опитування на практичних заняттях; участь в дискусіях, обговоренні доповідей; підготовка доповідей; тестування; виконання самостійних робіт. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять з метою перевірки набутих здобувачем вищої освіти знань, умінь, навичок та інших компетентностей з навчальної дисципліни. Результати поточного контролю оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Максимальна кількість балів на поточному контролі, які використовуються при розрахунку успішності здобувачів вищої освіти, становить 60 балів.

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання з дисципліни «Іноземна мова». Для обліку результатів навчання використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи здобувачів вищої освіти. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, залікових книжках. *Присутність здобувачів вищої освіти при проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) є обов'язковою.* Максимальна кількість балів на підсумковому контролі, які використовуються при розрахунку успішності здобувачів вищої освіти, становить 40 балів.

Під час підсумкового контролю здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії отримує білет, в якому є такі питання:

1. Читання та письмовий переклад (зі словником) на рідну мову оригінального тексту за фахом. Обсяг 2000 др. зн. Якщо не виконаний мінімум – 75% тексту, іспит не слід продовжувати. Час для виконання роботи 45 хвилин. *Форма перевірки - читання частини тексту вголос, перевірка підготовленого перекладу (перевіряються навички та вміння читання з повним та точним розумінням перекладу та вміння користуватись словником, читання вголос).*

2. Написання та обговорення анотації до тексту першого завдання. Час для підготовки – 10 хвилин.

Форма перевірки – читання анотації вголос, перевірка граматичної правильності написаної анотації. Перевіряються навички та вміння укласти анотацію до фахової наукової статті.

3. Бесіда іноземною мовою за допомогою запитань, які стосуються фаху та наукової роботи здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії (*перевіряються навички та вміння усного мовлення, як спонтанного так і підготовленого; можна використовувати запитання, які висвітлені в оригінальних текстах за фахом.*)

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на практичних заняттях

Оцінка «відмінно» виставляється за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.

Оцінка «добре» виставляється за вияв здобувачем вищої освіти повних, систематичних знань з дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури; здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але здобувач вищої освіти припускається несуттєвих помилок при викладанні матеріалу.

Оцінка «задовільно» виставляється за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною та додатковою літературою, передбаченою програмою; здобувач вищої освіти припускається суттєвих помилок при викладанні матеріалу, але спроможний усунути їх за допомогою викладача.

Оцінка «незадовільно» виставляється за викладення здобувачем вищої освіти матеріалу, що складає менше 50% необхідного обсягу; незнання основного активного словника і граматичних правил: невміння передати навчальну інформацію засобами іноземної мови адекватно, неспроможність дати відповіді на запитання викладача. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувачу вищої освіти, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВЗО без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Оцінювання самостійної роботи здійснюється за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час визначення загальної кількості балів за поточний контроль.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	визначення	Екзаменаційна оцінка
90-100	A	відмінно	відмінно
82-89	B	дуже добре	добре
74-81	C	добре	
64-73	D	задовільно	задовільно
60-63	E	достатньо	
35-59	FX	незадовільно з правом повторного складання підсумкового контролю	незадовільно

0-34	F	незадовільно без права повторного складання підсумкового контролю	
------	---	---	--

10. Рекомендована література

Основна

1. Англійська мова для студентів юридичних факультетів. Частина 1 : [навч. посіб.] / за заг. ред. Л. О. Голік та О. В. Степаненко. — К.: РВЦ НАВС, 2013. — 267 с.
2. Англійська мова для студентів юридичних факультетів. Частина 2 : [навч. посіб.] / Богуцький В. М.— К.: РВЦ НАВС, 2013. — 253 с.
3. Англійська мова для правоохоронців [Електронний ресурс] : [електрон. посіб.]. —Режим доступу : http://www.naiu.kiev.ua/tslc/index.php?razdel=pidrozdily&page=k_im5
4. Brown G. D., Rice S. Professional English in Use: Law. _Cambridge University Press, 2021. — 128 p.
5. Murphy R. English Grammar in Use (for intermediate students) / Murphy R. — Third edition, Cambridge University Press, 2018. — 380 p.
6. Brown G. D., Rice S. Professional English in Use: Law. _Cambridge University Press, 2015. — 128 p.

Додаткова

1. Алімов В. В. Юридичний переклад: Практичний курс. Англійська мова / Алімов В. В. — [3-е вид., стереотип.].— Х. : [б. и.], 2018. — 160 с.
2. Бархударов Л. С. Мова та переклад / Бархударов Л. С. — Х. 2016. — 240 с.
3. Верба Г. В. Довідник з граматики англійської мови / Г.В. Верба, Л.Г.Верба. — К. : Освіта, 2019.— 320 с.
4. Виноградов В.С. Переклад: загальні і лексичні питання / Виноградов В. С. — [2-е вид., перероб.].— Х.: Університет, книга, 2017. — 240 с.
5. Гамзатов М. Г. Техніка и специфіка юридичного перекладу / Гамзатов М. В. — СПб. : [б. и.], 2014. — 182 с.
6. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / Карабан В. І. — Вінниця : Нова книга, 2014. — 576 с.
7. Кононов О. І знову про проблеми юридичного перекладу [Електронний ресурс] / О. Кононов. — Режим доступу: <http://www.yur-gazeta.com/oarticle/1291/>
8. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу : [підруч.] / Корунець І. В. — Вінниця: Нова книга, 2018. — 448 с.
9. Новий англо-український, українсько-англійський словник : 60 000 слів. — Х. : Єдинорог ; Світовид ; Промінь, 2021. —576 с.
10. Словничок юридичних термінів : навч. посіб. / [уклад. В. П. Марчук]. — К.: МАУП, 2016. — 128 с.

11. Ilchenko O. M. Thelanguageofscience. Semantics. Pragmatics. Translation / Ilchenko O. M. – Kyiv: RPE "Publishing house "The scientific thought" of the National Academy of Sciences of Ukraine ", 2009. — 288 p.
12. New Law Journal. 2012.
13. New Law Journal. 2013.
14. Оригінальна література з фаху.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.abajournal.com/>
2. <https://crimesciencejournal.springeropen.com/>
3. <http://journals.sagepub.com/home/euc>
4. http://ec.europa.eu/justice/index_en
5. <http://www.homeoffice.gov.uk/police/>
6. <http://thomas.loc.gov/>
7. <http://www.mpsf.org/pub/const/>
8. <http://www.loc.gov/law/guide/us.html>
9. <http://www.supremecourtus.gov>
10. <http://en.academic.ru/dic.nsf/enwiki/33152>
11. Postgraduate English: A Journal and Forum for Postgraduates in English [electronic resource]. – Mode of access : <http://community.dur.ac.uk/postgraduate.english/ojs/index.php/pgenglish/>